

Functioneel taalonderwijs

1 januari 1990

Auteur: Rob Godfried

Volume: 21

Nummer: 4

Pagina's: 140-149

Documenten

- [moer_jrg21_040.pdf](#)

moor w a m de j thissen w ie leest lees t rob godfried zichzelf in moer 19 8615 p 20 2 9 moor w a m d e was hamlet n o u goed bij zijn hoofd of nie t in g es prek m e t alan c purves in leve nde ta le n 4 2 4 1 987 p 536 5 40 functioneel taalonderwijs paneren c f van ontwikkelend onderwijs leu ven amersfoort 19 88 peer w van he t literat uuron derw ij s prob leem an alyse en fundering in fo rum der letteren 28 1 98713 r p i6 i 174 het begrip fun ctionaliteit wordt e rg veel geb ru ik t als purves a c e valuatio n of learning i n li t era h et gaat om taalo nderwijs niet allee n o nde rzoeke rs t ur e in b s bloo m e a handbonk o n formative zijn met dit be- grip bezig geweest de vox h eeft zich a n d s umm ative evaluation of student learn ing new i n het verlede n uitgesproken voo r normaal functio york 1971 p 697 767 neel taalonderwijs taalm ethoden han tere n het begrip ven p h va n de het nut va n h et nu tteloze een in functioneel en in de on derwijsprak tijk zal m e nigeen ter- pretatie van visies op literatuuronde rwijs sinds het wel eens te h oren h ebben gekregen dat ee n bepaalde einde van de negentiende eeuw nij meg en i99o aan- pak niet fu nctioneel is rob go dfried lee rkrach t wrr wetenschappelijke raad voor het rege en directeur van een basisschool heeft zich naar aan rings b elei d ba- sisvorming in h et on derwijs s leiding van een vie rtal recen te pu blikaties nog eens g ravenhage 1986 over het begrip gebogen en getracht een analyseschema te ontwerpe n voor verschillen de soor ten functionaliteit misverstanden over func- tionalitei t het is bij mij op school gebruik dat kinderen d ie hun ha ndschrift ree ds b eh oorlijk g oed ont w ikkeld hebb en geen ap arte sc hrij fsc hrijftjes van een me tho d e meer krijgen met zinnen al s ch ocolad e daar hou d ik wel van het kind dat hel emaa l niet van ch ocola h oudt en d eze zin moet sc hrijven m oet m aar ni- et o p d e inh o ud er van lett en het kind dat heel er g van c h ocola houdt maar er allergisch voor is en het niet mag hebben kan zich weer op een andere manier vreemd gaan voe l e n d oor zo n zi nnetj e en wie spreek ee r nu van choco l ade ik ga hier geen uitg e breid e krit iek leveren op de inhoud van schrijfmethoden maar boven st aand voo rbeel d geeft wel aa n waaro m w ij zelf d e zinnen voor sc hrij ven die de k inderen sp e ci a al in een schrij fsc hrijftje moeten oefenen wij kunnen ze dan zowel inhoudelijk a ls qua tec hnisc he b agage op elk kind a fzone- rlijk af s temme n vaak ontstaa t er zo via het schrijf schri ft een sp eci al e com- munica tie m et een kin d maar w ij zijn nie t in st aat d e zinn en d ie we

voorschrijven goed genoeg op elk kind individueel af te stemmen dan verliest deze werkwijze dus helaas haar specifieke functie er zijn kinderen die je dat feilloos duidelijk kunnen maken en een van onze leerlingen deed dat 140 moer 1990 4 b b 44j d r i a q o uit het oefenschrift van deck h i j had moeite met de koofdletterd en moest die dus oefenen even eerder had h i j een aanvaring met de leerkracht gehad 1990 4 moer 14 1 onlangs ook hij zorgde er zelf wel voor dat den die consequenties vervangen door het al de oefening functioneel werd voor hem zie dan niet halen van een voldoende p 26o 26i p 14i en maakte zo op fraaie wijze duidelijk dat voor hem iets heel anders functioneel was op juist en daar zit m n o u net de kneep welk be dat moment dan de oefening hoe adequaat van lang voelt een kind bij de tgenewa t hij of zij aan inhoud dan ook dit voorbeeld laat zien hoe onta aloefening moet doen ligt daar niet de es toepasselijk het begrip functioneel kan zijn sentie van elke functionaliteit het is helemaal vooral bezien vanuit het kind zelfs wanneer de niet waar dat het echte leven niet bestaat in de leerkracht bewust heeft nagedacht over een classesituatie de school is het echte leven of functionele opdracht gelooft iemand dat een kind denkt van niet zolang wij zo onderscheid blijven maken tussende laatstetijd lijkt het begrip functioneel in sen nu en later tussen school en samenleving diverse gedaante n weer meer op gang te ma tussen leren en beleven blijven we kinderen kenvoorstanders van functioneel taalonder vervreemden van hun eigen werkelijkheid b o w i j s roeren z i c h h oewe l ook ik een voorstan vend ie n is he t helemaal n ie t w a r w a t l a m m e r s d e r b e n v a n f u n c t i o n e e l t a a l o n d e r w i j s z i e i k b e w e e r t e r z i j n t a l l o z e s i t u a t i e s o p s c h o o l d i e i n d i e o p g a n g e e n h o o p o n d u i d e l i j k h e d e n e n o n m i d d e l i j k e e n d o o r k i n d e r e n a l s e i g e n b e m o g e l i j k o o k o n g e w e n s t e e f f e c t e n i k b a s e e r l a n g g e v o e l d e f u n c t i o n e l e t a a l o e f e n i n g e n o p m i j n b e t o o g o p e e n v i e r t a l p u b l i k a t i e s v a n d e l e v e r e n a l s j e d a a r m a a r o p g e s p i t s t b e n e t l a a t s t e t i j d o n d e r w i j s e r o p i n r i c h t a a n h e t e i n d v a n d i t a r t i k e l z a l i k d a a r v o o r b e e l d e n v a n g e v e n d e s c h o o l i s g e e n e i l a n d o v e r i g e n s i s h e t o n d e r s c h e i d d a t l a m m e r s a a n g e e f t t u s s e n o p e n b a r e e n p r i v e c o m m u n i c a l a m m e r s h e e f t e e n a r t i k e l g e p u b l i c e e r d o v e r t i e i n d i t v e r b a n d h e e l n u t t i g e l k k i n d k a n l e f u n c t i o n e l e t a a l v a a r d i g h e d e n 1989 w a a r i k z i e n d a t d a t v e r s c h i l e r i s e n h e t i s v a n b e h e t n i e t h e l e m a a l m e e e e n s b e n h i j g e e f t d a a r i n l a n g d a t j e o o k a l s k i n d w e e t d a t j e k a n k i e z e n a a n h o e h e t b e g r i p f u n c t i o n e l e t a a l v a a r d i g h e i d v o o r e e n b e p a a l d s o o r t c o m m u n i c a t i e a l s j e i n n e d e r l a n d g e i n t r o d u c e e r d e n v e r d e r o n t v a n e e n v o l w a s s e n e i e t s g e d a a n w i l t k r i j g e n k a n w i k k e l d i s v o o r a l d o o r o n d e r z o e k e r s v a n d e j e d i e m e e s t a l m a a r b e t e r a n d e r s a a n p r e k e n d a n s c o s t i c h t i n g c e n t r u m v o o r o n d e r w i j s o n j e v r i e n d j e o o k g a a t l a m m e r s i n o p d e k e u z e d e r z o e k v a n d e u n i v e r s i t e i t v a n a m s t e r d a m v a n t a a l g e b r u i k s s i t u a t i e s h o e s e l e c t e e r j e r e l e v o o r e e n n a d e r e a n a l y s e v a n h e t b e g r i p m a a k t v a n t e c o m m u n i c a t i e v e s i t u a t i e s d i t l i j k t v o o r a l l a m m e r s v e r v o l g e n s g e b r u i k v a n w e r k v a n v o o r t o e t s e r s e e n r e l e v a n t e v r a a g w a a r o p i k b o n n e t d i e e e n u i t g e b r e i d e s t u d i e n a a r d e b e i n g a i n e e n v o l g e n d g e d e e l t e v a n d i t a r t i k e l g r i p s o m s c h r i j v i n g h e e f t g e d a a n u i t d i e a n a l y s e a a n h e t e i n d v a n z i j n a r t i k e l w a a r h i j a a n b e b l i j k t d a t h e t e i g e n l i j k d r a a i t o m a l l e d a a g s e v e l i n g e n d o e t v o o r d e p r a k t i j k s p r e e k t l a m v a a r d i g h e d e n d a t d e f i l o s o f i e a c h t e r d e f u n c t i o n e r s z i c h z e l f g e l u k k i g f l i n k t e g e n w a a r h i j t i o n a l i t e i t s o p v a t t i

ng is d at voo rb erei d ing o p eerst steld e d at het nooit mogelijk is h et ech deel-
name aan communicatieve situaties in het te leven in de klasesituatie te reproduc-
eren echte leven bet er ge d iend is met oefening i n stelt hij nu realis tische take
n d an met taaltechnisch e oefeningen he t j uiste gebruik van voorzetsels cor b
reng h e t echte leven in de klas di t is een rectespe lling verd e ro p stelt l am-
mers afgezwak te fo rmu lering va n he t ideaal creee r au t hentieke commu icati
eve s i t uaties in de tegelijkertij d moeten we echter accepteren dat kl as d a t i d
eaal is onbe reikbaar maar er kan het nooit mo gelijk is het echte leve n in de we l
o p gevarieerd wor d en moe t e r corresp on klasesituatie te rep ro duceren in de
klas kan in dentie g evoerd worde n om een werkweek te het gun s t i gste g eval
ee n afsp iege ling van l e organ iseren laat leerlingen de brieven sch rijven
vensechte taalgebr uikssituaties gecree rd wor het aantal mogelijkhe d e n i s hier
bep erkt om den te n ee rste zijn in d e klas gerecon stru eerde da t d e l eerli
ngen zich wel moeten kunnen in le communicatieve situaties altijd belangeloos
ven in de situatie d ergel ij ke o pdrachten verwor in sch oolse communicatieve sit
uaties wor den al snel tot school se oefeningen als er geen 142 moer 1990 4 b el
ang i s dat ook d e l eerli nge n be tre ft p 263 we stellen in de didactische aanwi-
jzingen dan cursiveringen van mij ook steeds voor de opdrachten te vertalen naar
de eigen situatie opdat ze levensechter zo du s school s is niet goed l eer lingen
voelen men wil communicatieer worden omdat dat belang natuurlijk als ze zelf
ook mede ver het in onze suggesties voor aanpassingen steeds antwoordelijk zijn
voor die werkweek dan hoeft gaat om schrijfprodukten die echt door ande nie-
mand de leerl ing en t e lated sch rijve n als ze ren gelezen zullen worden de is
schrijfta n iet schrijven gaa t d e wer kweek g ewoo n niet ken in de hoofdlessen
hebben als u ze zonder door er wordt in dit geval dus ten onrechte een meer laat
uitvoeren een doe alsof karakter tegenstelling geschetst tussen schools en het kin-
deren verplaatsen zich in de situatie van belan g va n leerlingen leeftijdsgenoten
die situatie is denkbeeldig repro ductie of reconstru e re n is hel emaal niet maar
voorstelbaar dat is niet bijzonder veel no di g d e werkel ijkheid is er en vraag t o
m pr o lessen in alle leergebieden doen een beroep op ductie ik realiseer me heel
goed dat lammers doen alsof bij deze lessen geven we sug vooral he t voo rtgeze t
ond erwij s voor ogen had gesties die u mogelijkheden bieden de onder en ik me in
het basisonde rwij s beweeg toch werpen zo aan te passen aan uw situatie dat er li-
jkt me da t ee n pri ncipiele stellingn a me voor minder of helemaal geen sprake is
van een beide onderwijsniveaus van toepassing is denkbeeldige situatie maar van
een omstandig heid waarin schrijven echt functioneert waarin doen alsof of e c ht
kinderen zich werkelijk richten tot lezers die ze willen informeren overtuigen iets
willen vra h et volgende p robleem bespree k i k aa n d e gen kortom waarin schri-
jven communiceren han d van functioneel stellen b eernink 1989 de auteu r
werkzaam b ij het instit u ut voor lee r p lanon twi kk elin g de sto heeft zo blijkt ui
t er z ijn nog zeker vijf ci t aten te vind e n waa rin de deze uitgave geworsteld met
het dilemma van leerkrach t word t op geroep en de opd rachten een ie der die
zich met onderwij sve ra ndering echt te ma ken in plaa t s van te d oen al so f van
b ove n af bezighoud t h oe te sch ipperen daarnaast echter t usse n ideaal en
huidige p raktijk het beg rip fu nctio neel wor dt o p diverse plaa t sen gede fi de

mees t e basissch ol en geven hun ta alo nd er nieerd wijs met een taal methode die met hode geeft naas t oefenin gen voor andere ond erdelen va n m et fu nctioneel bedoelen we situaties waarin het gehele t aal o nd erwijs lessen voor schrijve n k inderen k e nnis en vaardigh eden kun nen toe o f stelle n i nvoer i ng van deze leergang zo u p assen waarom hi er h et woord kunn en wordt kunnen b etekenen dat leerkrac hten mee r tijd gebruikt zal later blijken we definiëren aan schrijfon- derwijs gaan besteden dan ze nu fun ctionele schriftelijke taalva ard i gheid als al doen en er is al zoveel te doe n en de t ij d is d e ma te waar in iemand zij n kennis en vaardig beperkt p zsheden in het sch rijve n effectief kan toe passen in alledaa gse situaties functioneel schrijven i s hierna volgen sugg es ties over h et verdelen van dus ge richt op de l essen over drie leerjaren h e t analysere n van toep assen van sc hoolse kenn is en vaardigheden de gehanteerde me tho d e en de sug gestie alle in situaties buiten en in de school nu e n late r p s schrij fopdr ac hten uit de m ethod e aan te l ate n io sluiten b ij de werkwij ze in de mo delleergang of te la ten vervallen om zo efficiënter gebruik van d e ond erti tel van d e ui tgave een m odelleergang de beschikbare tij d te maken h ieruit blijkt dus voor het stelon de rwijs doe t ve rmoeden dat h et het dil e mma waarvoor de auteur zich kennelijk hi- er gaat om een werkelij k mo d el voor functio gesteld zag eigenl ijk wil hij alle schoolse com nee l s t ellen zo zou het m oeten dat is ec hter municatieve taaloe- feningen ook echte commu niet zo op verschillende plaatsen roept de ni catie lat- en zijn maar veel lee rkrac hten heb auteu r de leerkracht op h et materiaal slechts als ben geen idee hoe dat kan dus geeft hij ze voo r een idee te hanteren b eelde n die zo dicht mog elijk bij een mog elijke 1990 4 moer 143 werkelijkheid lig- gen in de hoop dat ze die her sommige schrijftaken hebben we gecombi kennen en toepa sse n ma ar daar is hij niet gerust neerd twee hebben we niet opgenomen het op dus zegt hij vaak dat ze dat moeten doen verhaal en de informele notitie verhalen zijn bovendien laat hij andere d ingen die ze volgens menen wij van een andere orde dan de zakelijke de methode moeten doen met rust zodat hij opdracht- en ze doen een beroep op subjectief g een te groot be roep o p z e doet taalge- bruik dat een sfeer oproept verder zoal s reeds ges teld dat i s het eeuwi ge dilem- menen we dat verhalen minder functioneel zijn ma van iedereen die van bovenaf het onder in de betekenis die wij aan dat begrip toeken wijs wil veranderen hoe schipper ik tussen nen ze zijn niet alledaags zeker niet buiten mijn eigen verande- rings d oe len ee n gewenst school p 1 3 id eaal en de d agelijkse praktijk van he t on d er wijs b eernink heeft geprobeerd materiaal te zo wordt e r een schot geze t tu ssen fic t ie en make n met een voorb eeldfunct ie ik v raag me non fictie een schot waarvan ik de functie in dit af of dat helpt verband n iet zie d at verh alen nie t alle daags zij n ee n l eerkracht die e r niet vanuit zichzel f van en zeker n ie t buiten de schoo l waag ik te be doordrongen is dat co mmun ic atie slech ts in de twijfelen i s dan alleen funct io neel wat de sa werkelijkheid functioneert en dat de rest fictie menlevi ng vraagt i s alleen functio neel wat is doen a l sof zal met dit materiaal net zo ver naar b uite n is gericht i k vind van nie t en zal in vreem dend o mg aan al s met elk an der e n mi s het laatste deel van dit artikel duid elij k mak- en schi e n we rkt he t zelf contraprodu ktief op twee waar o m niet ma nieren het materiaal is zoal s het er ligt pri ma br uikbaar en van een hoge r werkelijkhei d s

pro taalonderwijs gehalte dan wat in de methodes voorkomt wie zal werkelijk de moeite nemen het aan te pas onlangs is het tweede rapport verschenen in sen e en kind dat gel eerd heeft hoe je een brief het kader van de periodieke peilingen van het moet schrijven kan geen pen meer op papier nederlands onderwijsniveau zwarts 1990 krijgen alshet zich werkelijk ergens boos over na een eerste rapport over rekenen in het basis maakt of als er iets uitgelegd moet worden onderwijs nu een rapport over het onderwijs in weet het ineens niet meer hoe dat moet want het nederlands op de basisschool hier wil ik dat doet het altijd mondeling ingaan op een in het rapport gepresenteerde ook al zijn veel van de lessen erg herkenbaar nieuwe term communicatief effectief en praktisch ericht en lokken ze uit tot directe kennelijk vonden de onderzoekers de in het toepassing wat ik erg goed vind en wat het vooronderzoek gebruikte term functionele materiaal voor mij ook in teressant maakt ze taalvaardigheid ongeschikt anders hadden ze leid en ook bij aanpassing tot een soort in ci geen nieuwe term gehanteerd de toetsing in dentaanpak als ze niet voortkomen uit een onthet peilingsonderzoek heeft alleen betrekking derwijsopvatting een totale schoolcultuur die gehad op zakelijke taalvaardigheid zoals rap zowel organisatorisch als inhoudelijk waar porteren beschouwen beïnvloeden argumenten maakt dat kinderen hier en nu communiceren teren zowel in receptieve zinnen lezen en luisteren dat de werkelijkheid niet alleen buiten school als in productieve zinnen spreken en schrijven ligt en dat kinderen verantwoordelijke wezen sindat is logisch bij toetsing moet iets goed of zijn zo kan dit materiaal tot een situatie leid en niet goed bevonden kunnen worden naar de waarin van kinderen zeer tegenstrijdige dingen maats taven van de toetsende toetsbeoorworden verwacht als we functioneel stellen deelt dat is anders dan in werkelijkheid mag het echt zijn verder moet je maar doen alsof een voorbeeld uit het onderzoek er is een een een tweede bezwaar dat ik tegen die leergang vochtig bakrecept als voorbeeld gegeven de heb is dat verhalen als zijnde niet zakelijk buileerlingen moeten daar een aantal schriftelijke ten de functionaliteit gezet worden en ook niet vragen over beantwoorden p 23 25 voorbeeld als communicatief worden gezien denboek of die antwoorden goed zijn bepaalt de toets in werkelijkheid echter is het baksel bepalend voor de omgang met het recept 144 moer 1990 4 het kind dat de vragen goed beantwoord heeft gelijk om geleidelijk en bij voorbeeld beperkt is nog geen goede bakker en het kind dat een tot een vakgebied of een schooltijd over te stap goed baksel maakt hoeft de vragen helemaal pen naar functioneler onderwijs functionaliteit niet goed te beantwoorden in het peilingsonseren is evenmin een zaak van of het een of het derzoek is niet gebakken wel geschreven toch ander in de praktijk blijken leraren heel goed is de communicatieve effectiviteit van het recept compromissen tot stand te brengen tussen de evenmin getoetst en ook niet hoe communicatieve oefeningen uit het boek en de eigen tief effectief het kind ermee is omgegaan ge vonden op het gebied van functionaliserend toetst is slechts de leesvaardigheid van het kind p het rapport geeft echter aan dat de toets befunctionaliseren is niet onderwijs trend doeld was om de vaardigheid schriftelijke aan nr 4z7 functionaliseren is een levend onderwijzingen uit te voeren remeten uitvoeren is in wijsprincipe van alle tijden het levert

veel op dit geval bakken niet schrijven wat is er nu dat moet wat mogen kosten p
io s eigenlijk getoetst niet de functie van het recept in ieder geval zou d aarom de
terminologie van ja maar wie betaalt dat de leerkracht het peilingsonderzoek
aangepast zijn ik ben het ermee eens dat het geen modever schijnsel moet zijn
maar dat voorkom je niet zoals ik in het begin van dit stuk al stelde selec door van
tijd tot tijd te roepen dat het geen tie van taalgebruikssituaties isvooral van belang
trend moet zijn het is belangrijk duidelijk te voor toetsers hun gaat het erom dat
de situaties maken hoe het totale onderwijs zo zou moeten toetsbaar zijn niet aan
de praktijk in de werke worden inge richt dat het ook werkelijk te rea lijkheid
maar aan de van tevoren zorgvuldig liseren is daarvoor heb je onder andere een
wetenschappelijk verantwoorde criteria hoe analyse instrument nodig wanneer is
iets func weinig toetsing met werkelijkheid te maken tioneel wanneer niet hoeveel
procent van het heeft weten alle langdurig werklozen met een onderwijs zou mini-
maal functioneel moeten diploma op zak van laag tot hoog mijn toets zijn in de
ogen van de kinderen peso was goed wat nu mijn toets was slecht nou studen ten
zouden met zo n analyse instrument op en zegt de geslaagde zakenman stap
moeten gaan leerkrachten zouden er ver p licht in bijgeschoold moeten worden
metho funcnionaliseren des zouden pure handleidingen in het functio naliseren
moeten zijn met talloze werkkaarten onlangs is onder de titel functionaliseren van
en materi alen die direct naar de werkelijkheid taalonderwijs een boek verschenen
van bok en leiden of het leven in de klas school als uit kusters iggo een leuk boek
met veel ideeën gangspunt nemen scholen zouden moeten en gedachten die tot
denken aanzetten een wat vaststellen op welke gebieden kinderen vanaf rommelig
boek ook waar voor elk wat wils in welke leeftijd mede zeggenschap hebben over
staat en dat geen echte strategie tot verandering inhoud en organisatie van het on-
derwijs en geeft of het moest de oproep aan individuele met welke voorwaarden
ze dan rekening te leerkrachten zijn om het onderwijs zo in te houden hebben va-
nuit de samenleving de richten dat de kinderen het gevoel krijgen dat samenlev-
ing zou zich eindelijk wat meer om het in hun eigen belang is om te leren en de
het onderwijs moeten bekommeren en de leraren bewaken professioneel de
kwaliteit van werkdruk moeten verkleinen door de klassede de progressie afgewo-
gen tegen de belangen lerdrastisch leverlagen vanuit de samenleving p 13 draaf ik
een beetje door misschien wel maar ik denk dat zolang de methodeschrijvers die
functionelere methodes strategie van het beetje bij beetje veranderen willen schri-
jven zijn natuurlijk van harte wel zonder een duidelijk concept van waaruit die
kom maar meer nog is ons oog gericht op de beetjes zijn ingegeven opgeld doet er
eigenlijk leraren die zelf weer werk willen maken van te weinig verandert en de
zoveelste trend moet hun onderwijs dat blijft nieuw p 14 worden opgevolgd door
de zoveelste volgende functionaliseren van onderwijs is niet een trend kwestie van
alles of niets het is heel goed mo 1990 4 moer 145 begripsbepalin g het groots te
d ee l van de tij d op slorp t kan dit i n h et ka d er van eisen die de samenl evi ng
stel t h et is natuurlijk steeds de vraag vanuit welk zinvolle oefening zijn a ls de
kinderen maar p erspectief b ek e ken wordt of een onderwijsac langzamerhand
ook tot het inzicht kunnen t iviteit functioneel is of niet ik probeer dat in ko men d
a t die eisen ni et universeel en eeuw i g d e eer ste p laats te bekij ken vanu it he t

ki nder zal ig makend z ij n p er sp ectief in de j aren zeven ti g en tach tig i s er in kri ngen disfunctio n eel iets d oen m e t een d oel dat je van d e v o r t s t eed s uit- gega a n van normaal niet hebt aanvaard de motivatie is extern je functioneel t ege nover sc hools functioneel werk heeft geen enkele consequentie voor de het taa l o nderwijs zo u vooral norm aal functio we rk e lijk heid en ook nie t voo r je eigen ken nis neel moe ten zijn ik vi nd die b eg ripp en voor of vaardigheid een analyse van datgene waarmee je met het een brief schrijven over een verzonnen kwes onderwijs bezig bent te onduidelijk en heb tie bij voorbeeld dit vi nd ik voo- ral zonde van geprob eerd na der te di ffe renti ere n vooral de de tij d en ve r spilling van ene rgie d e mees te schoolse fun ctionali t ei t verdien t d ie verfijni ng kinderen leren er niets van omd at er van een omda t j uis t h et o nfu nctione l e karakte r er van sc hij nbetr okkenheid sp rake i s zelfs als de leer op ver schil- lende niveau s duid elijk moe t wor k rac ht de leerlingen erg e n thousias t heeft we ten den je kunt niet zomaar zeggen dat schools te maken b ovendien had de leerkracht met func tio neel fout is no rmaal fu nctioneel is dezelfde hoeveelheid ener gie een werkelijke voor mij gewoon fu nctioneel ik heb gepro kwestie kunne n opp a kken d e ene rgie voor het beerd aan te geven we lke p raktisch herkenb are enthousiasmeren had hij zij dan kunnen ste e leme nten funct i on a l iteit ins- lui t die elemen ken in het op meer individueel niveau begelei te n zijn doel en in- hoodsbepaling m otivatie en den van kinderen ik heb e r geen onderzoek consequ en t ies voor de we rkelijkheid naar ged aan maar heb d e i ndr uk d at he t meeste da t sch ole n d oen aan functioneel taalonder functioneel iets d oen waarvan je zel f doel h ebt wijs neer ko mt o p wat ik disfu nctioneel h eb bep aald en inhoud kan bep alen zo danig dat j e genoemd het gestelde doel bereikt motivatie is intern je werk heeft consequenties voor de werkelijk an tifunctioneel i ets doen m et een doel waar je heid ni et achter s taat m otivatie is exter n h et k an het gaat hierb ij ook ove r taalactivi teiten wel con se quen t ies hebb en voor de werkelijk waarbij h et nu j uis t gaat om h et vorm geven aan heid fantasie aan i nlevingsvermogen aan he t op je bent boos over en je schrijft een brief roepen van b eelde n bij a nderen di e zij n og h ele aan terwijl het kind daar helemaal n iet boos maal niet h adden maar dan hebben we het over over is en het jui s t een probleem voor he t kin d een h ele ande re func t io naliteit n amelijk d ie van is o m uberh aupt er- gens b oos over te wo r den de liter aire in tegenstellin g tot die van de zake o f nu sc hrijven we alle maal een boze brief lijke b eide functies kunnen elkaar positief aa n piet te rwijl een p aar kinde ren j uist een beïnvloeden omgekeerde mening hebben en het juist heel erg eens zij n met piet nu l eert een kind dus afunctioneel iets doen met een doel dat je hebt juis t h et tegenovergesteld e van wat nodig is aanvaard en met een gedeeltelijk van b uiten vorm geven aan wat ande ren wille n de func af opgelegd e inhou d je wer k hee ft geen co n tionaliteit is omgedraaid fun c tioneel is sl echts sequenties voor d e werkelijkh ei d wel voor je wat voor ee n and er acceptabel is h et is al erg eige n kennis of vaardigh eid motivat ie is ex- tern genoeg dat de werkelijkheid vaak zo is het zou of gemengd i ntern en ex tern function ee l zijn de kinderen d aarmee te leren erg vee l van het s pelli ngonderwi- js is afunctio omgaan d a t te door zien neel bij voorbeeld meervoudsvormen oefen- en of woo rdbetekenisse n opzoeken omdat dat in een lesje moe t du s niet omd

at j e h et teg e nkwa m en wil weten wat het betekent zolang dit niet 146 moer
1990 4 voorbeelden van fun ctioneel taalonderwij s angsten die niets met de oor-
log te maken heb ben angsten die gewoon de ko p op steken alsje de schrijfp-
dracht aan derk aan het begin van in bed ligt bij voorbeeld zie p 148 we praten dit
artikel is een voorbeeld waarin geprobeerd daarover zodat de kinderen niet
denken d at al is een schoolse functie te koppelen aan de wer leen zij zoiets voelen
d aarna willen bijna alle k elij k heid va n een kind w aard oor d ie fu nctie ki
nderen d ie angsten a a n het papi er toevertrou b eteken is krij gt en doo r het
kind oo k als eig en wen sommig en zij n werk elijk o pgelucht an b el a ng g ezien
kan worde n daarmee gee f ik te deren nog niet d e eigen werkelijkheid gaat vens
aan dat ook in mijn visie de school garant verder dan wat zichtbaar is function-
aliteit ook staat voor schoolse doelstellingen het gaat er zoals reeds eerder gesteld
is het begri p func om die doelstellingen in de praktijk zo te verta tioneel mij veel
te veel teruggebracht tot de len dat de k nderen er oo k een we rk elijk eigen com-
municatieve comp o nent is iets loute r en belang bij voelen dat lu kt natuurlijk ni-
et altijd alleen voor jezelf opschrijven niet functioneel maar alle situaties waarin
kinderen direct belang en dan doel ik niet allee n op h et maken van een hebb en b
ij co mm unicatie zoude n moeten wor b ood schappe nlijstje maar ook o p he t
schrij ven den uitgebuit in een geh eimschrift dat allee n voo r jezelf en veel ki nd
eren sch rijven g raag met an dere kin nie mand and er s is e n waar j e misschien
nooit d er en c orresp ondentie met een and ere klas m eer in kijkt als je h et he b
t o pgeschreven niet met ee n kind op reis met een k ind da t is ver functio neel
waaro m sc hrij ven z oveel kind eren huis d enzovoort die in het leerp roces is
inge e r b ij m ij d an in als ze e rvan op aan kunnen d at bouwd is ge baseer d op h
et bel ang dat een kind er verder niemand in kijkt hoe functioneel zijn of de kinder
en ervaren d e lijsten die d e kinderen aanleggen met liefs te een k in d wi l alles
weten over s la ngen hij jo ngen van d e klas en s t o mste jongen van d e maakt er
een stu di e over een wer kstuk hij kl as schr ijft een b r ief aan diverse me nsen
om infor de ki nd ere n willen een ke rstb oom in de klas matie s chriftelij ke co m
municatie met een dui wie van de kind ere n org aniseert dat e n vraagt delij k d
oor d e l eerling gevoeld b elang wereld een ouder om te helpen als de kerstboom
er orie ntat ie is zo terug gebrach t t ot z n essentie komt is commu nicatie kenneli-
jk e ffectief ge de orientatie die het kind wenst op de wereld weest natuurlij k h eb
je a ls leer kracht de taa k hor izon het programmaboekje voor de kerstvoorstel
nen te verleggen enzovoort maar wie orienteert ling is doo r de ki nde ren ge-
maakt z ij h ebb en zich h e t k ind of de sc hool bedacht het aan de ouders voor de
voorstelling een kind heeft de emotionele b eelden van de te verkopen ten beho-
eve van de nieuwbouw revo l ut i e in roemenie gezien hij h eeft samen va n de
school er is dus s pr ake van een func ti o met zijn moeder ee n voedselp akk e t sa-
menge nel e verkoop situatie op sch ool e n een doo r de s t elden opgestuurd uit
r oemenie kr ijgt hij kinderen gevoel d bel a ng een beda nkbrief terug van een
jongetje van zijn d e kin der en van groep 4 5 willen een klasse leeftijd met foto s
van het gezin d aar mee kom t feestavond net zoals dat gebruik is geworden hij op
school het is een b rief in h et frans na b ij groep 7 8 en gr oep 5 6 zij moe ten dit
in een tuurlijk wil het k in d ee n brief t e ru gsc hrijven en communicatieve sfeer

bewerkstelligen elkaar heeft hij allerlei vragen maar ook dingen die hij overtuigend de leerkracht en overtuigen ouders over zichzelf wil schrijven op school natuur bewerk en financiële voorwaarden verkrijgen en lijk het onderwijs dat dergelijke uit het leven de hele zaak organiseren en schrijfgerep en functionaliteit niet integreert vervalt ven of ze er belang bij hebben het feest inderdaad in de fake wereld van stel je eens kwam er voor dat hoe zou jouw brief eruit zien ik ga zo ook de kinderen van groep 8 met hun brief ervan uit dat ook fantasie functioneel moet aan het team en bestuur overtoelating tot het worden gebruikt en dus niet om je iets voor te grote mensenafscheidsfeest argumenteren en stelledat gewoon je eigen werkelijkheid is overtuigen in optima forma en functioneel de tweede wereldlogs taat een tijdlang groep 8 mocht uiteindelijk komen centraal in de klas het blijkt dat dit onderwerp heel wat angsten bij kinderen losmaakt ook 1990 4 moer 147 u q 1 r j gt4nl un9 gltt n t l t7g d 2 c 4 w p g 4 l i l r c l m u 4 c t244444 v w r w2 h 7 e t g t i e r c c i j l v r kladtekst van een kind naaraanleiding van gesprek over angsten die bovenkomen als je naar bed gaat 1 48 moer 1990 4 wanneer is een briefje met een mededeling functioneel in de schoolsituatie als de kindeliteratuur ren in hun werkboekje moeten opschrijven waarom ze een bepaalde taak niet hebben kunnen functioneel stellen een modelleergang doen waarom ze laat zijn met inleveren voor het stelonderwijs in legroepen 6 7 en 8 van de ba waarom ze liever aan hun werkstuk dan aan re sisschool enschede slo 1989 kenen hebben gewerkt als een kind iets kwijt bok ad tru kusters functionaliseren van taal is en in de schoolkrant een oproep wil plaatsen ondenvlfs beschouwen bedacht zijn beginnen til de kinderen moeten dan natuurlijk wel het geburg zwijzen 1989 voel hebben dat de schoolkrant ook hun com lammers henk functionele taalvaardighedemunicatiekanaal is het stikt van de situaties op in moer 1989i6 p 258 264 school waarin de kinderen dergelijke en veel zwartsm red balans van het taalonderwijs aan het ingewikkelder functionele mededelingen en einde van de basisschool uitkomsten van de eerste brieven moeten of kunnen schrijven als de taalpeiling einde basisonderwijs arnhem cito school die situaties tenminste als een van de iggo dwingende uitgangspunten van haar onderwijssysteem ziet dan zal zij ze ook expliciet organiseren disfunctionaliteit ontstaat dan pas op het moment dat we gaan toetsen en wel voor iedereen gelijk dan toetsen we geen functionele taalvaardigheid maar inlevingsvermogen in de onderzoeker in de imaginaire situatie kennis van conventies der overheersende cultuur en inschattingsvermogen wat zouden ze hier nu van mij verwachten waar zou ik goed mee scoren zaken die stuk voor stuk van belang zijn voor het slagen in het leven maar waar de toetsen niet op geoperationaliseerd zijn voorwaarde voor functioneel taalonderwijs is dat er een schoolsfeer is liever nog een school doelstelling waarin de kinderen ook wezenlijk iets in te brengen hebben en waarin de leerkrachten de educatieve en opvoedende waarde van dergelijke activiteiten herkennen waarin de werkelijke situaties die kinderen dagelijks juist ook op school meemaken niet gezien worden als hindernissen voor een ongestoorde voortgang van het onderwijsleerproces maar als te expliciteren en te exploiteren leersituaties sterker nog het grootste deel van de door kinderen te verwerven kennis en vaardigheid in functionele zin is juist in dergelijke situ-

